

Капіталістичне суспільство, перш за все, ґрунтується на масовому виробництві, розподілі і поширенні не тільки продукції, а й духовних культурних стандартів. Розвиток культури та освіти стирає грані між верствами населення міста. Люди починають розвивати комунікативні здібності, залучати до цього засоби масової інформації. Але в таких умовах з'являються й негативні наслідки індустріалізації, про які йшлося вище. Завдяки логіці відчуження машини позбавили людей індивідуальності, а технологія внесла рутинність у всі сфери соціального життя. Мільйони міських жителів встають практично в один і той же час, спільно покидають приміські та спальні райони, прямуючи до місця своєї роботи, синхронно запускають свої машини. Потім одночасно повертаються з роботи, дивляться ті ж самі телепрограми, що й їхні сусіди, майже одночасно вмикають світло. Не кажучи вже про те, що люди однаково одягаються і живуть в однотипних помешканнях

У людини зникає почуття захищеності, співчуття один до одного, взаєморозуміння. Вона залишається один на один зі своїм духовним світом. Молох епохи індустріалізації одягає на своє механістичне обличчя

О.И. Кравченко

ВЛИЯНИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ДУХОВНУЮ КУЛЬТУРУ ГОРОДА В ИНДУСТРИАЛЬНУЮ ЭПОХУ: ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ
В статье осуществляется философское исследование влияния инфраструктуры на духовную культуру города в индустриальную эпоху.

Ключевые слова: духовная культура, инфраструктура, индустриальная эпоха, город, коммуникация.

O. Kravchenko

THE IMPACT OF INFRASTRUCTURE UPON THE SPIRITUAL CULTURE OF THE CITY IN THE INDUSTRIAL ERA: PHILOSOPHICAL ANALYSIS

The article made a philosophical study of the impact of infrastructure on the spiritual culture of the city in the industrial era.

Keywords: spiritual culture, infrastructure, industrial age, city, communication.

силіконову маску і починає мило посміхатися з обкладинок глянцевого журналу та телевізійних екранів [6, с. 148]. Це зауваження філософа Є.А. Іваненко є пересторогою і для сучасного суспільства.

Список літератури

1. Ильина Т.В. История искусств. Западноевропейское искусство – М.: Высшая школа, 2002. – 366 с. / [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://megos.org.ua/kultura.8.11.html>
2. Поулсен Ч. Английские бунтари / Ч. Поулсен. – М.: Прогресс, 1987. – 280 с. / [Электронный ресурс] / Режим доступа: <http://megos.org.ua/kultura.8.11.html>
<http://ibib.ltd.ua/promyislennyiy-perevorot-31382.html>
3. Попкова Н.В. Философия техносферы. Изд. 2-е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 344 с.
4. Каган М.С. Философия культуры. Становление и развитие / М.С. Каган. – СПб.: Издательство Лань, 1998. 376 с.
5. Орлова Т.В. История современного мира (XX – XXI столетия): Навч. Посіб. – К.: Віар, 2008. – 552с.
6. Иваненко Е.А., Корецкая М.А., Савенкова Е.В. Созвездие Горгоны (эссе об эффектах медиа). – СПб.: Алтейа, 2012. – 328 с.
7. Кастельс, Мануэль. Информационная эпоха: Экономика, общество и культура. Пер. с англ. под науч. ред. О.И. Шкаратана; Гос. ун-т. Высш. шк. экономики. – М., 2000. – 606 с.
8. Попкова, Н.В. Введение в философию техники: учебник / Н.В. Попкова – Брянск: БГТУ, 2006. – 316 с.

УДК 141.7: 930.1 (045)

М.В. Лукашенко

СОЦІАЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ СУСПІЛЬСТВА В ДОБУ МОДЕРНУ

Національний авіаційний університет

Анотація. Стаття присвячена аналізу особливостей становлення та трансформацій соціальності в добу Модерну. Висвітлюється набуття нових властивостей спільнотами (мережевими й уявленими) і новочасним суспільством, що відображається на змінах соціальності.

Ключові слова: Модерн, новочасність, соціальність, спільнота, уявлені спільноти, суспільство, індустріальне суспільство, соціальний атом.

Вступ

Історичним змінам, які почалися у XVII-XVIII ст., була притаманна особлива динамічність та революційність трансформацій у сферах індустрії, економіки, етики, мистецтва, науки, в соціумі, в світовідчутті й світогляді людей, що якісно змінило світ. То була особлива культурно-історична епоха, період філософських «поворотів» та «переворотів», час наукової, а за нею і промислової, революції. Цей час отримав назву «доба Модерну», а суспільство, яке з часом набуло нових якостей та ознак, – ім'я «індустріального». Основою зв'язаності такого суспільства стає соціальність, яка згодом сприймається як класична, традиційна.

Постановка проблеми

Метою даної статті є виявлення змін, які відбу-

лися із соціальністю в новочасний період. Розуміння модерних трансформацій соціальності в форматі соціального проекту Модерну дозволить краще зрозуміти сучасну ситуацію так званої кризи соціальності, що походить із означеного періоду.

Аналіз досліджень і публікацій

Основні відмінності між допромисловим і промисловим суспільствами були описані філософами, дослідниками, засновниками соціології ще за часів промислової революції та становлення нових політичних, економічних, культурних властивостей західного суспільства (Ф. Тьоніс, Г. Зіммель, К. Маркс, О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Вебер та ін.). Дослідженням модерної соціальності, її становленню та трансформаціям у своїх роботах приділяли увагу З. Бауман, Ю. Габермас, У. Бек, Р. Арон, Д. Белл, Ч.

Тейлор, Ж. Липовецьки, Е. Тоффлер, Б. Андерсон, Б. Латур, В. Лях, А. Єрмоленко, В. Шамрай. Сам модерн стає окремою темою в філософському дискурсі з кінця XVIII ст. [15, с. 5].

Основна частина

Під Модерном розуміють соціально-філософську інтегральну характеристику етапу становлення індустріального суспільства, яке змінює собою традиційне. В поняттях «модерну», «новочасності» основним визначальним фактором є темпоральність, рух часу, розрив та революції. Модерність передбачає існування демаркаційної лінії, яка б відокремлювала старий і новий досвід, досвід повстання, скидання минулих авторитетів, цінностей і формування нових. Віднині старе інтерпретується як негативне, а нове – як позитивне.

Використання поняття Модерну не передбачає існування чітких часових меж. Існують різні думки щодо його початку й завершення. Якщо за основу модерності береться творення і відкриття нового, то Модерн «починається завжди», а його квінтесенцією є «новий час» [16, с.25]. У багатьох філософських розвідках модерна інтенційність простежується від початку християнства, яке, з часом разом із філософією та «математичним природознавством», стало джерелом новочасності в класичному її розумінні. «Іронією історії є той факт, що літочислення, яке ставить Христа у центр історичного часу, остаточно перемогло саме в епоху Просвітництва, – тобто в епоху, яка у багатьох сферах починає відходити від християнської традиції» [Maier Hans. Die christliche Zeitrechnung. Freiburg, 2000, p. 42 Цит. за 4].

Умовно початком Модерну можна вважати XVII-XVIII ст., Даний період, як альянс на поняття К. Ясперса, називають другим осьовим часом. Саме в цей період формується соціальність у сучасному розумінні даного поняття, створюються соціальні проекти, моделюються утопії. Процес формування модерного суспільства від теоретичних уявлень до суспільної уяви тривав ще до III Республіки, тобто останньої третини XIX ст., [12, с. 339]. В цей період відбувається інституалізація соціології, вивчається феномен соціальності та термінується дане поняття.

Завершенням ті, хто погоджується, що період Модерну сягнув своєї вершини, кінця, називають останню третину XX ст. З точки зору постмодерністів, даний період дійшов свого завершення і отримав префікс «пост», а разом із ним і кризи модерної соціальності.

На думку З. Баумана, Ю. Габермаса, У. Бека та ін. філософів, про завершення доби Модерну говорити зарано, а ті зміни, які відбулися, свідчать про інший Модерн (другий, пізній, розвинутий, плинний, легкий, дерегульований), про розлом всередині Модерну. Кінець XIX ст., за У. Беком, є часом завершення періоду традиційного індустріального суспільства з його уявленнями прогресу, національно-державного суверенітету, класового суспільства, наукового пізнання, реальної дійсності, але не є завершенням Модерну [5]. Це модернізація сучасності. Як узагальнила вивчення соціально-політичного проекту Модерну В.Шамрай, «дотепер – як і впродовж останніх чотирьох століть – він зали-

шається невидимою віссю, навколо якої обертається сучасне соціальне життя» [16, с.6].

Існує й інша думка про те, що Нового часу не було (Б.Латур), а є віра у сформований і загальноприйнятий погляд на період Модерну, в Новий Час, яку він намагається розхитати, розглядаючи суспільство в параметрах акторно-сітрової теорії.

Розгляд соціальності в контексті різних форм суспільства, передбачає їхній короткий огляд. Так, поняття «модерне суспільство» є свого роду тавтологією, адже «суспільство» є модерним терміном [12, с. 49]. Більш коректним і звичним буде використання терміну «індустріальне суспільство», яке є основним в теорії єдиного індустріального суспільства Р. Арона і Д. Белла. В ній соціально-історичний розвиток розкривається в парадигмі соціально-економічного прогресу як перехід від традиційного суспільства (аграрного, доіндустріального) до промислового, або індустріального. Сама індустріалізація, як писав Р. Арон в «Трьох есе про індустріальну добу», є неминучою і прагне до універсальності [11].

Німецький соціолог Ф. Тьоніс, проаналізувавши зміни соціальних зв'язків людини допромислового й індустріального суспільства використовував терміни «спільнота» (Gemeinschaft) і «суспільство», (Gesellschaft) аби підкреслити різницю між традиційним та новим для того часу суспільством, такими, що більше стосуються сільської общини і міського промислового суспільства. Різниця стосувалася не лише зовнішніх атрибутів суспільства, а змінювала соціальність людей. Або жити відповідно до общинних принципів, згідно із традиційними звичаями, віруваннями, мати культуру, основу на релігійних цінностях, де головними соціальними інститутами є сім'я, община, займатися родинною справою і мати обмежену спеціалізацію. Або жити відповідно до раціональних власних інтересів, відповідно до формального права, з культурою, заснованою на світських цінностях, де головними соціальними інститутами є великі об'єднання, партії, асоціації, а людина має професійну спеціалізацію. Людина суспільства стає такою, що володіє особистими правами, керується власними, а не общинними інтересами [14, с. 89].

Аналіз соціальних груп із позиції спільнотності-суспільності ускладнюється різним ступенем та типом змішаності елементів спільноти та суспільства як у процесі модернізаційних змін, так і їхньою наступною реакційністю, наступним штучним створенням традиціоналістичних спільнот.

Інший фактор – уявленість спільнот. Будь-яка спільнота, в якій відсутні безпосередні стосунки між всіма її членами, є уявленою і розрізняються вони за манерою уявлення. Класичні релігійні спільноти уявляли себе через сакральну мову і текст, організовуючись не навколо звуків, а навколо знаків, маючи імпульс до навернення. Уявлені спільноти націй мають почуття значимості, власної безперервності від глибокої давнини до далекого майбутнього, власної території, мови [1, с 23]. Вони є безособовими в своїй основі. Безособовість модерних суспільств базується на відчуженій товариськості та колективній дієвості рівних, що збільшує значимість категорійних ідентичностей, які об'єднують осіб за спіль-

ною національною, релігійною ознаками, а не через стосунки кровної спорідненості, мережу особистих відносин, як у домодерних феодалних стосунках лояльності [12, с. 579].

Заміна домодерної моделі суспільства модерною відображає зміни цивілізаційних хвиль, описані Е.Томпфлером, який наголошує, що зіткнення хвиль породжує соціальне напруження, потребує «адекватно революціонізованої соціосфери». При зіткненні Першої і Другої хвиль відбулося руйнування великої сім'ї, яка раніше включала кілька поколінь, була нерухомим єдиним виробничим цілим. Мобільна мала (нуклеарна) сім'я перестала працювати разом, а такі ключові її функції, як виховання дітей та турбота про рідних похилого віку були перекладені на нові спеціалізовані заклади. Виникає шкільна система освіти, прихованою метою якої є формування осіб, з якостями необхідними для індустріальної системи (пунктуальність, слухняність, виконання механічної, одноманітної роботи). Різні організації (школи, лікарні, тюрми) набувають рис фабрично-заводського виробництва із розподілом праці, ієрархічністю, безособовістю [13].

Відбувався процес, який М.Фуко назвав великим закриттям. Соціалізація стає дисциплінарною, строгою, переважає тиранія деталей. Індивід, за виразом Ж.Липовецьки, занурювався в однорідні правила, а індивідуальні цінності могли виникати лише в рамках, означених великими системами, що визначали організацію і напрямок розвитку. З одного боку, існував ідеал підпорядкування особистості раціональним колективним правилам, а з іншого – першою тенденцією модерного суспільства був вираз думки меншості, пошук своєрідності, а з часом «обов'язок» до самоактуалізації. Основними осями модерності були авангард, революція, дисципліна, секуляризація, що сформувало жорсткі ідеології, монолітність, гігантизм, централізм [8, с. 23-25].

У філософському аналізі секуляризації різних життєвих сфер у Новий час – можна виділити дві крайні позиції: Новий час відірвав, протиставив християнству життя в усіх його аспектах (філософію в тому числі) і що Новий час пов'язаний коренями із Середньовіччям (новочасна філософія Лейбніца, Берклі, Гегеля та ін. є продовженням християнської філософії). Але обидві позиції у своєму продовженні мають спільний висновок – віра як одна зі скреп суспільства, релігійна спільнотність як сфера формування соціальності змінює своє значення і замінюється раціональністю, розумним егоїзмом.

Орієнтованість на інструментальну раціоналізацію, яка переважала в соціально-економічній сфері індустріального суспільства, з часом спричинила дегуманізацію суспільного життя, коли перестають враховуватися потреби людей [11]. Важко сказати коли (чи) суспільство було гуманістичним, проте модерна зміна світосприйняття відбувалась поступово через так званий виключальний гуманізм. Виникнення секулярного суспільства супроводжувалось змінами у трьохскладовому баченні світу. Із сповненого божественною метою і дією космосу та природи; з укоріненого у вищому суспільства-спільноті (королівства, поліса, Церкви); із «зачаклованого» світу, сповненого духів і моральних сил поступово зникла

присутність Бога. В усіх трьох вимірах вона замінюється іншою повнотою, що посилається на альтернативні джерела духовних і моральних прагнень – виникає виключальний гуманізм. І хоча ідея Бога в контексті новочасної гри природи і суспільства не тільки стверджувалась у трансцендентності, але й постійно віддалялась, все одно завжди залишалась можливість апелювати до цієї трансцендентності. Як пише Б.Латур, «новочасна людина могла бути атеїстом, залишаючись при цьому достатньо релігійною. Вона могла захопити матеріальний світ, по своїй волі перетворити соціальний світ, не відчуваючи себе покинутою всіма сиротою-деміургом» [7, с. 99]. Бог стає двічі винесеним за дужки в Новому часі, як у метафізиці, так і в духовності, залишаючись при цьому в серці людини, не створюючи ніяких ускладнень.

Суспільство вже не спиралося на божественний початок, а формувалося на ідеї рівності і мало бути проявом волі визнаних рівними людей. У період набуття соціальності таке суспільство перебувало в атомізованому стані. Було зруйновано попередній основний механізм спільнотно-суспільного об'єднання за типом альянсу (заради чого, Кого), але ще не сформовано нового. В ранньомодерному світі дану функцію ще не могла виконувати національна ідея, яка лише формувалась. Виникає об'єднання за типом коаліцій (проти чого), коли західний світ має протистояти американсько-індіанській та китайській культурам [6, с. 185].

Даний процес руйнування старих і формування нових границь груп має пояснення з точки зору соціальних систем – розмивання границь на одному системному рівні посилює їх на рівнях надсистем і підсистем. Коли розмиваються зовнішні границі великої сім'ї, то відповідно посилюються границі сімейних підсистем та надсистем, що на той час відповідало виокремленню нуклеарної сім'ї, й окресленню жорстких границь соціальних інститутів. Для ранньомодерного світу було неактуальним виокремлених територіальних кордонів національних держав, які на той час входили до складу різних імперій як у результаті війн, так і династичних шлюбів («Нехай воюють інші, а ти, щаслива Австріє, одружуйся!» [1, с. 37]). Проте було жорстке відмежування від Нового Світу, поява проблеми креолів та «інших» людей (чи то людей?!).

Національність є особливим культурним артефактом, що виник наприкінці XVIII ст., зберігаючи новочасну диспозицію старе – нове, але тут «стародавність» є наслідком «новизни». Національність і націоналізм виникають у процесі «спонтанної дистиляції складної суміші незалежних історичних сил; проте утворившись, вони стали «модульними», здатними, з різною мірою самоусвідомлення, до трансплантації на різноманітні соціальні терени, до того, щоб поглинати і бути поглиненими найрізноманітнішими політичними й ідеологічними утвореннями» [1, с. 21]. Національні зв'язки не є соціальністю, але є середовищем її формування і розвитку.

Після руйнування боговстановленої монархічної ієрархічної держави, формується ідея гомогенної нації-держави як спільноти рівних громадян. На думку В. Шамрай, виникнення націй мало як конструктивний, так і деструктивний характер. Спочатку

це був процес руйнування попередніх спільнот, солідарностей до стану атомів-індивідів. Розривання соціальних зв'язків, позбавлення соціальних властивостей створювало сприятливі умови для становлення громадянина – вільної особистості з невіддільними правами. Формування із соціальних атомів нових спільнот проходило під знаком соціальних проектів – раціональної соціальної матриці. Так, вільні громадяни, інтегрують нову соціальну реальність, досвід нації, відтворюючи її як інтерсуб'єктивну єдність свободних і як інтерсуб'єктивну автономію, що взаємопов'язані і визначають існування одна одної [16, с. 149-152].

Змінюючи проживання в селі, яке було життєвою формою мережевого суспільства прямих контактів, на індустріальне місто, людина випадала з традиційної спільноти, переживала дезорієнтацію, втрату як горизонтальних, так і вертикальних зв'язків. Суспільні відносини будувались на основі товарних відносин, а життєдіяльність підпорядковувалась максимізації прибутку. Як писав Т.Карлайл, із багатьох зв'язків, які лежать в основі людських стосунків і взаємних обов'язків, залишити лише «грошові відносини» [3]. За К.Марксом, саме товарний фетишизм призвів до різних форм соціального відчуження, а такі поняття, як капітал, рента, відсоток, ціна відображають різні ірраціональні форми суспільних відносин. Універсальна індустріальна формула «капітал-прибуток» створила зачаклований, збочений і на голову поставлений світ... [9, с.5-9].

Виникає «індустріальний» тип особистості – раціональний, орієнтований на виробництво і споживання товарів, на владу та добробут, на утилітарне ставлення до людей, ідей, природи як до інструментів влади (В.Феркисс) [10, с.178]. Інші філософсько-психологічні розвідки щодо типу людини епохи зрілого Модерну здійснювали Е.Фромм і Д. Рісмен, описуючи соціальні характери.

Зріла модерна свідомість розуміє світ як ворожий, абсурдний, ірраціональний, в чому проявляється ще один модерний парадокс: прагнення до раціональності, втілення розуму в життя створює новий ірраціональний світ. Як реакція на абсолютизацію ролі науки в системі впливу на формування бажаної соціальності, наукових засобів та методів корекції соціокультурної сфери, виникає антисциєнтистський рух.

Модерне розуміння соціальності в контексті «людина-природа» викликало протиставлення, що стало вже конструктором XIX ст. Як метафору соціальності З.Бауман домодерне, модерне і сучасне суспільство порівнює із образами лісника, садівника і мисливця. Для новочасної доби характерним є образ садівника, який сам створює образ свого саду-світу і втілює його. Це час утопій, які актуалізувалися у світі разом із новочасністю й існують саме в її атмосфері [2, с. 146].

Спираючись на дуалістичну схему аналізу нового в Модерні, запропоновану Р.Козеллеком, зміни соціальності даного періоду, мають прояв у двох площинах – у «просторі досвіду» (відносно минулого соціальність виникла, змінюється) і в «горизонті очікувань» (ескізи майбутніх соціальних проектів із бажаною соціальністю). Обидві ці площини пов'язані

із модерним відчуттям теперішнього часу як дійсності, на відміну від минулого і майбутнього, яких не існує, але з якими відбувається порівняння, пошук мотивації. Примат теперішнього часу проявляється через пріоритет людини-діючої. Тільки в теперішньому часі можна щось змінювати, робити. Образ модерної людини-творця, через яку здійснюється нове, реалізується закон буття описав Й.Гете, а О.Шпенглер обрав Фауста для означення душі європейської цивілізації.

Як не існує однієї загальноприйнятої думки щодо часових меж епохи Модерну, як і не існує такого однорідного незмінного феномену. Модерн змінювався, трансформовався, містив у собі суперечності, що відображалися на рівні суспільства, на соціальності людей. Так, ще в середині XIX ст. А.Токвіль описував глобальні зміни, які відбувалися із тогочасним суспільством, зокрема, індивідуалізація, приватизація особистого життя, зниження суспільної відповідальності, розмивання соціальних границь, зменшення влади авторитетів, раціоналізація мислення. Цінність громадського та споглядального життя змінюється цінністю звичайного життя, його якості, сім'ї, добробуту, виробництва. Формується духовність «сімейно-побутового» типу. А.Токвіль описав зростання кількості шлюбів, заснованих на взаємних почуттях любові, зростання привабливості спорту, танців, стрункості фігури, швидкі зміни моди, зниження кількості випадків насилля над особистістю і зростання аутоагресії, кількості самогубств [8, с. 133]. Подібний етос викликав занепокоєння. А.Токвіль виказував побоювання нівелювання людства за демократичної доби, де б люди турбувалися лише про свої «маленькі вульгарні задоволення», втративши любов до свободи [12, с. 584]. З іншого боку, постала проблема страху безглуздості життя, що було одним із чинників, чому напередодні Першої світової війни Європа пережила сплеск соціальності як відображення хвилі цінності героїзму, самопожертви та національного піднесення, що обернулося глибоким розчаруванням і найбільшою травмою модерної історії, потягнувши за собою можливість тоталітаризму, фашизму, Другої світової війни.

Елементи індустріально-іманентного традиціоналізму були вбудовані в проект індустріального суспільства на різних рівнях. Проте їхні основи в рефлексивній модернізації стають крихкими й анулюються. Наприклад, в індустріальному суспільстві правила спільного життя відповідають стандартам невеликої сім'ї, яка поступово стає нестабільною в процесі модернізації. Найчастіше Модерн осмислюється в категоріях індустріального суспільства, але У.Бек наголошує, що ще в XIX ст. почався антагонізм між індустріальним суспільством і Модерном. Постійний розвиток Модерну породжує нові суспільні конфігурації і Модерн продовжує свій розвиток за межі індустріального суспільства, яке йде геть зі світової історії. Суперечність між Модерном і його протилежністю іманентно притаманні індустріальному суспільству. Якщо в XIX ст. Модерн підкоряв традиційний світ, то в кінці XX ст. знищує свою протилежність і взявся за знищення самого себе [5]. Новочасні є такими критиками, які завжди ведуть війну проти самих себе [7, с. 215].

Висновок

Розгляд характеристик Модерну, який змінюється й оновлюється, дозволяє зробити висновок про неможливість говорити про константні властивості модерної соціальності. Стабільною властивістю є лише постійне оновлення, модернізація соціальності та соціальних інститутів, продукування нових засад суспільства, консолідації, солідарності. Даному періоду притаманна особлива соціальна динаміка та мобільність, а відповідно і пластична соціальність.

Зміни соціальних зв'язків у модерному часі дозволяють сформулювати поняття спільноти і суспільства. Щодо спільнот, то вони можуть бути мережевими й уявленими. До уявлених спільнот належать релігійні, національні.

Не існує й одного закону розвитку соціальності за часів Модерну. Даний процес містить протилежні тенденції, які є необхідними складовими одного розвитку, при переважанні тієї чи іншої в різні періоди часу. Це – процес роз'єднання й об'єднання, відчуження і солідарності. Часто вони сприймаються як дві сили протиборства та суперечностей, при тому що є внутрішніми енергіями один одного.

Список літератури

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти: міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б.Андерсон. – К.: Критика, 2001. – 272 с.
2. Бауман З. Плинні часи: життя в добу непевності / Пер. з англ. А. Марчинського – К.: Критика, 2013. – 176 с.
3. Бауман З. Текущая современность / Пер. с англ. под ред. Ю.В. Асочакова. – СПб.: Питер, 2008. – 240 с.

4. Баумейстер А. Идея модерну і традиція Заходу [Електронний ресурс] / А. Баумейстер. – 2010 Режим доступу до ресурсу: http://theology.in.ua/ua/bp/theological_source/philosophy/38039/

5. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / Ульрих Бек. – М.: Прогресс-Традиция, 2000. – 384 с.

6. Еко У., Кар'єр Ж. – К. Не сподівайтесь позбутися книжок / Пер. з франц. І.Славінської. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. – 256 с.

7. Латур Б. Нового Времени не было. Эссе по симметричной антропологии / Пер. с франц. Д. Я. Калугина; Науч. ред. О.В. Хархордин. – СПб.: Изд-во Европ. ун-та в С. – Петербурге, 2006. – 240 с.

8. Липовецки Ж. Эра пустоты: эссе о современном индивидуализме / Пер. з фр. В.В.Кузнецова – СПб.: Владимир Даль, 2001. – 336 с.

9. Лях В.В. Рационализм и иррационализм в современной буржуазной социальной философии. – К.: Наукова думка, 1986. – 190 с.

10. Свобода: сучасні виміри та альтернативи / В.В.Лях, В.С. Пазенок, К.Ю.Райда, Р.В.Лях, О.М. Соболев, Л.А. Ситниченко, С.О. Кошарий, Я.В.Любимий, В.К. Федорченко – К.: Український Центр духовної культури, 2004. – 486 с.

11. Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія / Упоряд. В.В. Лях. – К.: Либідь, 1996. – 384с.

12. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша. / Пер. з англ. О.Панич. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. – 664 с.

13. Тоффлер Э. Третья волна / Элвин Тоффлер. – М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. – 776 с.

14. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство / Пер. з нім. Н.Комарова, О.Погорілий. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 262 с.

15. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Пер. с нем. М.М. Беляева, К.В.Костина, Е.Л. Петренко, И.В. Розанова, Г.М. Северской. – М.: Весь Мир, 2003. – 416 с.

16. Шамрай В.В. Модерне суспільство: від ліберальної і тотальної утопії до мережної соціальності: Монографія. – Київ: НАН України, 2015. – 306 с.

М.В. Лукашенко

СОЦИАЛЬНОСТЬ В СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВА В ЭПОХУ МОДЕРНА

В статье рассмотрены особенности становления современной социальности, формирования ткани индустриального общества из атомизированного состояния разорванных связей традиционного общества и общин. Раскрывается взаимосвязь между появлением новых воображаемых сообществ, сетей, изменением уже существующих и формированием в их контексте социальности.

Ключові слова: Модерн, новочасність, соціальність, община, вымышленные общины, общество, индустриальное общество, социальный атом.

M. Lukashenko

SOCIALITY IN THE MODERN SOCIETY SYSTEM

The article deals with the peculiarities of the modern sociality, formation of an industrial society from the atomized state of broken bonds of traditional society and communities. The interrelationship between the emergence of new imagined communities, networks and changes in the existing ones, the formation of sociality in their context are revealed in the article.

Keywords: Modern, new temporariness, sociality, community, imagined communities, society, industrial society, social atom.

УДК 130.122:141.319.8 (045)

Л.І. Мокляк

ДУХОВНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ У ТВОРЧОСТІ С.Б. КРИМСЬКОГО

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті здійснюється аналіз концепції духовності у творчому доробку видатного вітчизняного філософа С.Б. Кримського.